

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Правові горизонти

Legal horizons

ВИПУСК 15 (28)

Суми – 2019

DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2019.i15.p52>

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВЧИНЕННЯ ГОТУВАННЯ ДО ЗЛОЧИНУ
ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ
(ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)**

*Вакула Ірина Юріївна,
Заступник директора з навчальної роботи,
Правничий коледж Львівського національного
університету імені Івана Франка*

З метою гуманізації кримінальної відповідальності, уникнення подвійних стандартів, гармонізації та уніфікації системи права із системою права країн – членів ЄС необхідним є приведення національного законодавства, в тому числі і кримінального, у відповідність з нормами європейського права. Прикладом успішної інтеграції у європейський правовий простір є розвиток, як економічний, так і правовий Республіки Польщі. Тому порівняльно-правове дослідження кримінального законодавства України та Республіки Польщі є актуальним для подальшого розвитку та вдосконалення кримінального законодавства України.

У статті здійснено порівняльно-правове дослідження кримінальної відповідальності за вчинення готування до злочину за кримінальним правом України та Республіки Польщі. Досліджено дискусійні питання щодо визначення готування як самостійного злочину та підстав кримінальної відповідальності. Висвітлено недоліки та суперечливі моменти щодо призначення покарання за готування до злочину. Проаналізовано встановлення кримінальної відповідальності за готування до злочину в кримінальному законодавстві Республіки Польщі. Висвітлено способи визначення кримінальної відповідальності за готування до злочину в КК Республіки Польщі

З метою ефективного застосування кримінального законодавства за вчинення готування до злочину запропоновано визначити готування до злочину як самостійний злочин в статтях Особливої частини КК України. Сформульовані критерії визначення готування до злочину як самостійного злочину в Особливій частині КК України. На підставі визначених критеріїв зроблено спробу визначити категорію злочинів, до яких доцільно встановити кримінальну відповідальність за вчинення готування з конструюванням самостійної санкції. Такий підхід щодо встановлення кримінальної відповідальності за готування до злочину, шляхом порівняння кримінального законодавства України та Республіки Польщі видається раціональним та сприяє вдосконаленню чинного кримінального законодавства України, зокрема в частині інституту стадій вчинення злочину.

Ключові слова: готування до злочину, кримінальна відповідальність за вчинення готування, стадії вчинення злочину.

Vakula I.U. The Criminal Liability for Preparing a Crime under the Criminal Law of Ukraine and the Republic of Poland (Comparative-Legal Study). In order to humanize a criminal responsibility, avoid double standards, harmonize and unify the law system with the law system of the EU member states it is necessary to coordinate the national legislation, including a criminal one, with the propositions of European laws. The example of successful integration into the European legal environment is both the economic and the legal development of the Republic of Poland. Therefore, the comparative-legal study of the criminal legislation of Ukraine and the Republic of Poland is relevant for the further development and improvement of the criminal legislation of Ukraine.

The paper deals with the comparative-legal study of a criminal liability for preparing a crime under the criminal law of Ukraine and the Republic of Poland. The debate questions concerning the definition of preparing an independent crime as well as the grounds for a criminal liability are studied. The disadvantages and controversial points concerning the punishment of preparing a crime are highlighted. The determination of a criminal liability for preparing a crime in the criminal legislation of the Republic of Poland is analyzed. The determination ways of a criminal liability for preparing a crime in the criminal legislation of the Republic of Poland are highlighted.

In order to apply the criminal legislation effectively for the commitment of preparing a crime, it is proposed to determine the preparation of a crime as an independent crime in the articles of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine. The criteria for determining the preparation of a crime as an independent crime in the Special Part of the Criminal Code of Ukraine are formulated. Based on the determined criteria, the attempt was made to determine the category of crimes, for which it is advisable to determine the criminal liability for commitment preparing with the independent sanction construction. This approach of determining the criminal liability for preparing a crime by comparing the criminal legislation of Ukraine and the one of the Republic of Poland seems rational and promotes improving the current criminal legislation of Ukraine, particularly, in the part of the institution of committing a crime stages.

Key words: preparing a crime, criminal liability for commitment preparing, committing a crime stages.

Постановка проблеми. Аналіз судової практики з розгляду кримінальних справ дозволяє стверджувати, що встановлення кримінальної відповідальності за готування до злочину потребує визначення нових концептуальних підходів. З метою ефективного застосування кримінальної відповідальності за вчинення готування до злочину та призначення покарання необхідно розкрити такі основні аспекти проблематики даної стадії, а саме, підстави кримінальної відповідальності за готування до злочину, кваліфікація готування до злочину та призначення покарання за готування до злочину.

Стан дослідження. Проблеми встановлення підстав кримінальної відповідальності за готування до злочину та призначення за нього покарання у своїх працях досліджували такі українські науковці, зокрема, В.П. Тихий, О.О. Дудоров, П.Л. Фріс, М.І. Хавранюк, В.К. Гришук, В.О. Навроцький, А.В. Шевчук, М.Д. Дякур, Т.М. Данилюк, А.В. Горностай, Н.В. Маслак, В.М. Бурдін, І.В. Красницький, Л.С. Щутяк та ін.

А також польські науковці: А. Цоль, В. Врубель, Я. Маєвський, Я. Раглевський, К. Дашкевич, Е. Кунзе, А. Марек, М. Малечкій, О.Сітарж та ін.

Метою статті є сформулювати пропозиції для вдосконалення кримінального законодавства України щодо кримінальної відповідальності за готування до злочину на підставі порівняльно-правового дослідження даної стадії з кримінальним законодавством Республіки Польщі.

Виклад основних положень.

Отож, що є підставою кримінальної відповідальності за готування до злочину?

Відповідно до ч.1 ст. 2 КК України підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, що містить склад злочину, передбачений КК України. У зв'язку з цим, підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності є залежно від ступеня завершеності суспільно небезпечного діяння закінчений або незакінчений склад злочину (готування, замах). Проте в кримінально-правовій науці України немає одностайності позицій з приводу підстав притягнення до кримінальної відповідальності за готування до злочину. Одні вчені розглядають готування як діяння, що створюють умови для виконання об'єктивної сторони закінченого складу злочину, інші визначають готування як самостійний злочин, ще інші визначають готування до конкретних злочинів.

В.О. Навроцький, зазначає, що готування до злочину і замах на нього характеризуються недорозвиненою об'єктивною стороною. Для готування характерна повна відсутність діянь, які описані у диспозиції статті Особливої частини, а тим більше суспільно небезпечних наслідків. [1, с. 151]. Склад незакінченого злочину містить ознаки відповідного закінченого посягання (крім відповідних ознак об'єктивної сторони), ознаки об'єктивної сторони, яких «заміщуються» ознаками готування до злочину чи замаху на злочин. [1, с. 152]. Такі вчені, як М.Д. Дякур [2, с. 9], Т.М. Данилюк [3, с. 10], В.М. Бурдін [4, с.

161] обґрунтовують наявність самостійного складу готування.

Водночас Н.Ф. Кузнєцова заперечує таку позицію, вважаючи, що не існує готування як самостійного злочину, а є лише готування до конкретних злочинів – крадіжки, вбивства тощо. [5, с.151-152]. Таку ж позицію висловлює В.О. Навроцький, який зазначає, що при кваліфікації попередньої злочинної діяльності потрібно посилатися на статтю Особливої частини, яка передбачає відповідний закінчений злочин, і на вказані статті Загальної частини КК [1, с. 152].

Заперечує наявність самостійного складу готування до злочину та замаху на злочин науковець П.Л. Фріс, аргументуючи свою позицію з огляду на такі обставини. За законами логіки правилами юридичної техніки, якщо визнати наявність самостійних складів злочинів «готування» та «замаху», то їх слід було б розмістити в Особливій частині КК України і визначити санкції за їх вчинення. Однак, науковець вважає, що такий шлях не може бути визнаний перспективним і пропонує, що оптимальним буде зміна формулювання підстави кримінальної відповідальності й таке її визначення у ст. 2 КК України: «Підставою кримінальної є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, передбаченого нормами Загальної та Особливої частини цього кодексу». На думку П.Л. Фріса таке формулювання є універсальним та усуває всі суперечності [6, с. 76].

Цікавою є позиція, яку висловлюють польські науковці, зокрема А. Цоль, В. Врубель зазначають, що немає готування як такого, або готування «якогось» забороненого діяння, але завжди є готування до конкретного злочину передбаченого КК Республіки Польщі. [7, с.240].

Інакше кажучи, готування: підшукування знярядь для вчинення злочину – не може бути самостійним злочином, однак, готування: підшукування знярядь для вчинення умисного вбивства – слід визнати самостійним злочином. Прикладом готування як самостійного злочину можна вважати § 2 ст. 117 КК Республіки Польща «хто вчиняє готування до розв'язання чи ведення агресивної війни». Як бачимо, польський законодавець визначає готування як самостійний злочин. Це пов'язано насамперед з тим, що в кримінальному законодавстві Республіки Польщі покарання за готування до злочину передбачено частиною статті чи окремою статтею Особливої частини КК Республіки Польщі з відповідною санкцією.

Готування як самостійний вид злочину визначає Н.В. Маслак. Вчена зазначає, що оскільки готування передбачене КК як самостійний вид

злочину не тільки в Загальній, а й в Особливій частині, то це ще раз підтверджує наявність у готуванні всіх елементів складу злочину. [8, с. 104].

В.М. Бурдін також вважає, що в діяннях особи, які становлять готування, є повноцінний склад злочину з усіма чотирма елементами. І ці елементи складу готування формуються повною мірою, в основному за рахунок ознак, передбачених у статтях Загальної частини КК. [4, с. 159].

В цьому контексті важливо розглянути питання структурного розміщення стадії готування в КК України та КК Республіки Польщі. Зокрема, В.О. Навроцький визначив такі найпоширеніші прийоми встановлення кримінальної відповідальності за готування до злочину: 1) відповідальність за готування до злочину настає не за всі злочини, а лише за певні їх категорії залежно від ступеня тяжкості. Наведена конструкція кримінальної відповідальності передбачає кваліфікацію скоєного за статтею Загальної частини, яка встановлює караність готування, та статтею Особливої частини; 2) відповідальність за готування до злочину настає лише у випадках, прямо передбачених статтею Особливої частини. Відповідно до цієї конструкції особа притягається до кримінальної відповідальності лише у тих випадках, коли законодавець передбачає такий вид готування в окремій частині статті Особливої частини чи у примітці до неї; 3) перелік злочинів, готування до яких тягне кримінальну відповідальність, встановлюється у спеціальній статті Загальної частини. При цьому скоєне кваліфікується з посиланням на дану статтю та статтю Особливої частини, яка передбачає відповідний закінчений злочин. [1, с. 154].

В КК України закріплений саме перший прийом встановлення кримінальної відповідальності за готування до злочину. Кваліфікація діянь особи буде ґрунтуватися на статтях Загальної та Особливої частини, (наприклад, готування до грабежу – ч.1 ст. 14 - ч.1 ст. 186 КК України). Однак, на думку В.М. Бурдіна, структурне розміщення даного інституту не найкраще. Враховуючи суттєво інший характер суспільної небезпеки готування, а також наявність у таких діянь самостійного складу злочину, диференціація кримінальної відповідальності повинна відбуватися шляхом конструювання самостійної санкції [4, с. 192].

Таку ж точку зору висловлює А.П. Козлов, який зазначає, що більш правильною є позиція щодо кримінальної значимості готування тільки у визначених ситуаціях [9, с. 233].

В кримінальному законодавстві Республіки Польщі закріплений другий прийом встановлення кримінальної відповідальності за готування до

злочину. Відповідно до § 2 ст. 16 КК Республіки Польщі, готування тягне кримінальну відповідальність лише тоді, коли це встановлено законом.

Прикладом таких видів готування є деякі злочини проти миру та людства, а також військові злочини (§ 2 ст. 117, § 3 ст. 118 КК Республіки Польщі), злочини проти Республіки Польща (§ 2 ст. 127, § 2 ст. 128 КК Республіки Польщі), злочини проти обороноздатності Республіки Польщі (§ 3 ст. 140 КК Республіки Польщі), злочини проти загальної (громадської) безпеки (ст. 168 КК Республіки Польщі), злочини проти безпеки руху (ст. 175 КК Республіки Польщі), злочини проти достовірності документів (§ 3 ст. 270 КК Республіки Польщі), злочини проти обігу грошей та цінних паперів (§ 4 ст. 310 КК Республіки Польщі).

Як зазначає М. Малечкій, караність готування до злочину, яка встановлена в КК Республіки Польщі, описується двома способами: 1) коли готування до злочину передбачене в особливій частині КК Республіки Польщі містить всі ознаки готування, що передбачені ст. 16 КК Республіки Польщі. Даний вид готування до злочину завжди сформульований таким чином «Хто вчиняє готування до злочину передбаченого в..., підлягає покаранню»; 2) другий спосіб полягає в тому, що готування до злочину не повністю містить всі ознаки готування до злочину передбаченого ст. 16 КК Республіки Польщі. Наприклад: § 3 ст. 343 КК Республіки Польщі: «Військовослужбовець який входить в спільну змову з іншими військовослужбовцями з метою вчинення злочину передбаченого в § 1 або 2 ст. 343 КК Республіки Польщі, підлягає покаранню...». Ще одним прикладом готування до злочину є в § 1 ст. 200а КК Республіки Польщі, ознаки готування в даному прикладі вказані в самій статті і замінюють ознаки передбачені в ст. 16 КК Республіки Польщі: «Хто з метою вчинення злочину передбаченого в п. 2 § 3 ст. 197 або в ст. 200 КК Республіки Польщі, так само як». Такі види готування до злочину важко розмежувати, чи це самостійний закінчений злочин, чи стадія готування до злочину. Тому М. Малечкій пропонує при таких видах готування до злочину вказувати, що саме це діяння є готування до злочину, а тому доповнити зміст таких статей зворотом: «хто вчиняє готування до...». Зокрема на прикладі § 1 ст. 200а КК Республіки Польщі, змінити її редакцію таким чином: «Хто вчиняє готування до злочину, передбаченого в п. 2 § 3 ст. 197 або в ст. 200 КК Республіки Польщі, так само як...» [10, с. 71].

Варто відзначити основні проблеми, які стосуються визначення готування як самостійного

злочину в кримінальному законодавстві України та Республіки Польщі. Відповідно до кримінального законодавства України передбачення в КК України злочинів з усіченим складом, свідчить про наявність прихованих видів готування. Теж саме можна визначити і щодо кримінального законодавства Республіки Польщі. В статтях КК Республіки Польщі передбачені приховані види готування, які важко визначити, що відповідні діяння саме і є готування до злочину. Проте така проблема розмежування обумовлена в першу чергу високим ступенем суспільної небезпечності діянь, що утворюють стадію готування, визначеної категорії злочинів. Такі підготовчі діяння український законодавець визначає як закінчений злочин з усіченим складом.

Н.О. Антонюк вважає, що для кримінально-правової кваліфікації визнання певного діяння усіченим складом є підтвердження того факту, що відповідне діяння є закінченим злочином на етапі, що за своєю суттю у інших випадках (якщо б норма була сконструйована законодавцем іншим чином) є готуванням або замахом на вчинення злочину. Залишається з'ясувати звідки правозастосувач має знати, що певний склад злочину є усіченим і вважається закінченим вже на стадії готування чи замаху [11, с., 89].

Н.В. Маслак аналізуючи ч. 2 ст. 14 КК України, пропонує піддати декриміналізації готування до злочинів середньої тяжкості. Вчена наводить такі причини: 1) загальні види готування завжди є менш суспільно небезпечними і відповідно завжди мають менший ступінь тяжкості, ніж ті злочини, до яких особа готувалася; 2) деякі спеціальні види готування передбачені Особливою частиною кримінального кодексу, будучи самостійними злочинами, належать до категорії злочинів середньої тяжкості. Науковець ставить запитання — чому ж відсутня практика застосування кримінальної відповідальності за готування до злочину за ч. 1 ст. 14 і, зокрема, за готування до злочинів середньої тяжкості? [8, с. 139].

Українські вчені вказують на низку проблем при призначенні покарання за незакінчений злочин. Проблемою є неможливість застосування коефіцієнту пом'якшення покарання за незакінчений злочин, якщо санкція містить альтернативні покарання. Оскільки, чомусь скорочення стосується лише найбільш тяжкого покарання, передбаченого в санкції статті, а інші альтернативні покарання до уваги не беруться, не беруться до уваги і додаткові покарання. В.М. Бурдін вважає, що в такому випадку, скорочення строку або розміру лише максимально тяжкого покарання, передбаченого в санкції статті, допускає можливість призначення однакового

розміру чи строку покарання за закінчений і незакінчений злочин з альтернативних покарань, що створює законодавчу ідею гуманізації кримінальної відповідальності у випадку вчинення незакінченого злочину. [4, с. 254].

Суперечливі моменти призначення покарання за готування визначає М.І. Хавронюк, які полягають в тому, що:

- нижня межа такого покарання може бути рівною верхній межі або навіть вищою за неї;

- суд змушений обраховувати половину (дві третини) «максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (санкцією частини статті)», яким є не позбавлення волі, а штраф та деякі інші види покарань, коли вони є найбільш суворим видом покарання;

- коли верхня межа стає меншою за нижню.

На думку вченого, коли верхня межа покарання при застосуванні частин 2 або 3 ст. 68 КК стає меншою за нижню, суд повинен призначити покарання, рівне нижній його межі, встановленій у санкції статті (частини статті). У цьому випадку порушення закону не буде, оскільки покарання обрано без виходу за межі санкції. Якщо ж суд обере менший розмір цього покарання, будуть порушені вимоги пункту 1 ч. 1 ст. 65 КК [12].

Враховуючи судову практику в кримінальних справах України та Республіки Польщі, встановлення наявності стадії готування до злочину є зазвичай спірним. Тому, якщо правоохоронним органам відомо про злочин до якого готуються, тоді буде здійснюватися нагляд аж до початку вчинення замаху на цей злочин. В судовій практиці України є категорія справ, в яких за готування до злочину особу було виправдано за недоведеністю її вини у вчиненні готування. Так, зокрема відповідно до вироку Апеляційного суду Тернопільської області особу Д. визнано невинним у пред'явленому обвинуваченні за ч.1 ст.14 – п.11, 12, 13, ч.2 ст. 115 КК України та виправдано. Так, Д. мав намір на умисне вбивство А., з цією метою увійшов в змову з Л. та розпочав готування до злочину. З матеріалів справи суд прийшов до висновку, що надані докази з приводу змови на вчинення умисного вбивства на замовлення з корисливих мотивів не є достатніми [13].

Ще одним прикладом виправдання особи за недоведеністю її вини у вчиненні готування є ухвала Апеляційного суду Київської області. Особу Р. визнано виним за ч.2 ст. 15 – ч. 2 ст. 146 та виправдано за ч.1 ст. 14 п. 3, 6, 9, 12 ч.2 ст. 115 КК України. Суд надавши належну оцінку доказам по справі прийшов до висновку про те, що висунуті обвинувачення до особи Р. не знайшли свого підтвердження у судовому засіданні. [14].

Отже, якщо визначати готування до злочину як самостійний злочин, тоді в рамках порівняльно-правового дослідження важливим завданням є побудова диспозиції та санкції за готування до злочину, передбаченого частиною статті чи окремою статтею Особливої частини кримінального кодексу. Для вирішення цього завдання актуальності набувають два питання: 1) за якими критеріями визначати те коло злочинів готування до яких, слід визначати кримінально караним; 2) який розмір та міра покарання має бути передбачене за відповідний самостійний склад готування до злочину?

В кримінально-правовій науці Республіки Польща кримінальна відповідальність за готування до злочину встановлюється лише тоді, коли підготовчі діяння можна однозначно оцінити як такі, що наближають до вчинення злочину. До уваги береться чи міг би винний довести злочин до кінця не готуючись до нього, а також чи можливо розпізнати суспільну небезпеку діянь, що утворюють готування до злочину. Тому в кримінальному законодавстві Республіки Польщі немає конкретних правил визначення кримінальної відповідальності за готування до злочину.

Законодавче впровадження відповідальності за готування до злочину є подібним до встановлення відповідальності за злочини з абстрактною загрозою заподіяння шкоди, де не вимагається настання конкретної загрози для охоронюваних об'єктів, а лише можливість створення такої загрози з урахування цінності таких об'єктів [7, с.241].

Н.В. Маслак зазначає, що критеріями суспільної небезпеки готування до злочину слід визнати: домінування можливості вчинення злочину (над можливістю невчинення), близькість до безпосереднього здійснення злочину, передбаченого Особливою частиною КК та характер об'єктивно вчинених дій щодо створення умов для вчинення злочину. [8, с. 51-53].

На думку Т.Д. Устінової, слід вибрати із всієї сукупності дій, що утворюють готування ті з них, які по своїй суті є найбільш суспільно небезпечними, критерієм такого відбору повинні бути об'єкт посягання, тяжкість і ймовірність настання наслідку, а також суспільна небезпечність підготовчих дій, яка визначається їх змістом. Н.Ф. Кузнецова також пропонує враховувати суспільну небезпечність, яка визначається суб'єктом посягання, характером створення умов і вважати кримінально-значущими лише готування до найбільш тяжких злочинів. [9, с. 234].

До критеріїв за допомогою, яких можна визначити самостійні види готування до конкретних злочинів слід віднести:

- об'єкт посягання;
- близькість до безпосереднього вчинення злочину;
- характер та ступінь суспільної небезпеки підготовчих дій;
- наявність можливості відрізнити суспільно небезпечні діяння, що утворюють готування, від звичайних дій у повсякденному житті;
- вчинення готування лише з урахуванням основних складів тяжких та особливо тяжких злочинів, в яких передбачено основне покарання у виді позбавлення волі;
- визначення злочинів, які за описом диспозиції вже є готуванням до злочину в Особливій частині КК України (приховані види готування);
- мета вчинення підготовчих дій.

До уваги також варто взяти і статистику застосування кримінальної відповідальності за вчинення діянь, які утворюють готування до злочинів, у судовій практиці.

Підхід польського законодавця щодо закріплення у відповідних статтях Особливої частини КК Республіки Польщі готування як самостійного злочину видається досить вдалим. Враховуючи вище викладене, вважаємо, що готування слід визначити як самостійний злочин і в КК України. Видається доцільним закріплення в статтях Особливої частини КК України відповідальності за готування до вчинення конкретного злочину із зазначенням відповідної санкції.

Враховуючи вище зазначені критерії, можна визначити певне коло злочинів в кримінальному законодавстві України, готування до яких буде кримінально караним. Кримінальна відповідальність за такі готування до конкретного злочину може бути передбачена трьома способами, шляхом створення відсильної диспозиції та відповідної до неї санкції. А саме:

- визначити готування до злочину в окремій частині статті Особливої частини КК, зазначаючи що за вчинення готування до даного злочину, особа буде нести кримінальну відповідальність. Наприклад, як це передбачено в КК Республіки Польща. В §1 статті 127 КК Республіки Польщі передбачений злочин. В §2 цієї ж статті зазначено: «хто вчиняє готування до злочину, передбаченого в §1 цієї статті, підлягає покаранню...»
- визначити готування до злочину окремою статтею в Особливій частині КК. Наприклад: ст.175 КК Республіки Польщі «Хто вчиняє готування до злочину передбаченого в §1 ст. 173, підлягає покаранню...»;
- визначити готування до кількох злочинів в окремій статті Особливої частини КК. Наприклад:

«Хто вчиняє готування до злочину, передбаченого в §1 ст. 163, §1 ст. 165, §1 ст. 166 або §1 ст. 167...»

В Особливій частині КК України доцільно встановити кримінальну відповідальність за готування до таких злочинів, використовуючи саме перший спосіб встановлення кримінальної відповідальності. Так, наприклад, в розділі I «Злочини проти основ національної безпеки України» готування слід визначити караним до вчинення злочинів, передбачених: ч.1 ст. 109, ч. 2 ст. 110, ч.1 ст. 111, ст. 112, ст. 113, ч.1 ст. 114 КК України. Готування до цих злочинів можна передбачити в окремій частині конкретної статті, в якій передбачений злочин.

Оскільки даним злочинам характерний високий ступінь суспільної небезпечності, то відповідно вид і розмір покарання у санкції повинен бути наближеним до виду і розміру покарання передбаченого в санкції як за закінчений злочин. Тому обґрунтованим видається передбачити відповідальність за вчинення готування в останній частині відповідної статті. Наприклад:

ч. 4 ст. 109 «Вчинення готування до злочину передбаченого в ч.1 ст. 109, - карається...

У розділі II «Злочини проти життя та здоров'я» слід передбачити готування лише до умисного вбивства, доповнивши ст. 115 частиною 3: «Вчинення готування до злочину передбаченого в ч. 1, ч.2 ст. 115...».

Варто звернути увагу, що у розділі XIX «Злочини проти життя та здоров'я» КК Республіки Польщі законодавець не передбачив кримінальної відповідальності за готування до жодного з цих злочинів. Не передбачено кримінальної відповідальності за готування до злочинів проти честі та тілесної недоторканності, які визначені у розділі XXVII КК Республіки Польщі. Немає доцільності передбачити готування до злочинів передбачених у розділі III «Злочини проти волі, честі та гідності особи» КК України, тому що більшість цих злочинів це злочини середньої тяжкості. Те саме стосується і злочинів передбачених у розділі IV «Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи», та у розділі V «Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина» КК України. Не передбачені готування до вказаних видів злочинів і у КК Республіки Польщі.

Злочини проти довірили, які передбачені у розділі VIII КК України – це делікти створення небезпеки, які в переважній більшості характеризуються необережною формою вини, та є злочинами середньої тяжкості. Тому немає потреби у встановленні кримінальної відповідальності за

готування до даних злочинів. Розділ XXII «Злочини проти довкілля» у КК Республіки Польщі також не містить кримінальної відповідальності за готування до цих видів злочинів.

Кримінальну відповідальність за готування потрібно передбачити у деяких злочинах розділу IX «Злочини проти громадської безпеки» КК України, а саме, ст. 261, ч.1 ст. 262. Натомість не доцільно визначати готування до ст. 263 та ст. 263-1, (наприклад, як визначити готування до носіння, зберігання чи придбання вогнепальної зброї).

Варто також відзначити також і категорію злочинів, які за своєю суттю є готуванням до інших видів злочинів, проте визначені вони як закінчений злочин. Відтак штучно виокремлювати у цих злочинах стадію готування є недоцільно. До таких злочинів слід віднести ст. 255 «Створення злочинної організації», ст. 257 «Бандитизм» КК України. Немає необхідності визначати стадію готування у злочині передбаченому ч. 1 ст. 258 КК України «Терористичний акт». Оскільки діяння передбачені в диспозиціях статей: ч.1 ст. 258-1, ч.1 ст. 258-3, ч.1. ст. 258-4 є по своїй суті готуванням до терористичного акту. Однак це наочний приклад, коли законодавець визначає готування як самостійний злочин з конструюванням самостійної санкції. Наприклад, в диспозиції ч.1 ст.258-4 зазначено: «Вербування, озброєння, навчання особи з метою вчинення терористичного акту...». Ще одним прикладом таких прихованих видів готування можна визначити диспозицію ч.1 ст. 447 КК України: «Вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання найманців з метою використання у збройних конфліктах...». У статті 437 «Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни» законодавець в межах цієї статті передбачив, і готування, і закінчений злочин. Диспозицію ч. 1 ст.437 слід визначати як готування до злочину передбаченого у ч. 2 ст. 437 КК України. У розділі XX «Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку» передбачити кримінальну відповідальність за готування до злочинів передбачених у статях: ст.439, ст. 441, ст. 442, ст. 444, ст. 446 КК України.

Складно визначити готування до злочинів, в яких обов'язковою ознакою є обстановка вчинення злочину, це зокрема ст. 438 КК України «Порушення законів та звичаїв війни», у розділі XIX «Злочини проти встановлення порядку несення військової служби (військові злочини)» деякі злочини передбачені у ст. 430, ст. 431, ст. 432, ст. 433 КК України. В зазначених злочинах характерним є обстановка за якої вчиняються злочини, а саме збіг певних подій, обставин, які мають кримінально правове значення. Тому з урахуванням особливої обстановки цих злочинів

визначення стадії готування до злочину не буде доречним. Натомість варто передбачити готування до злочину передбаченого в ст. 410 та 427 КК України.

В Особливій частині КК України визначені злочини які передбачають дві стадії вчинення злочину, замах на злочин та закінчений злочин, в межах одного складу. Такі злочини в науці кримінального права Республіки Польщі називають двоетапними. Зважаючи на високий ступінь суспільної небезпеки даних злочинів та спільний додатковий обов'язковий об'єкт посягання – життя особи, пропонуємо встановити кримінальну відповідальність за готування до цих злочинів. До таких злочинів слід віднести: ст. 112 «Посягання на життя державного чи громадського діяча», ст. 348 «Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця», ст.379 КК України «Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного, у зв'язку з їх діяльністю пов'язаною із здійсненням правосуддя», ст. 443 «Посягання на життя представника іноземної держави».

У розділі XV «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян» доцільно передбачити кримінальну відповідальність за готування до злочину передбаченого ст. 349 «Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника». Для порівняння таке готування є караним і у КК Республіки Польщі, §3ст. 252 « хто вчиняє готування до злочину передбаченого в §1 ст. 252». Відповідно до диспозиції передбаченої у §1ст. 252 зазначено: «хто захоплює або тримає заручника з метою спонукання державний орган або орган самоуправління, організації, фізичну або юридичну особу або групу осіб до певної поведінки...».

У розділі XII «Злочини проти громадського порядку та моральності» караним слід визначити готування до злочину передбаченого в ст. 294 КК України «Масові заворушення».

Необхідним буде також встановлення кримінальної відповідальності за злочини передбачені в ч. 1 ст. 201 та ч. 1 ст.305 КК України. Вчиненню контрабанди предметів, які передбачені у цих злочинах може передувати стадія готування до злочину. До підготовчих діянь у вчиненні цих злочинів можна віднести підшукування співучасників з числа працівників митниці, підготовка місця схову предметів контрабанди з метою їх переміщення через митний кордон, або поза митним контролем та інші.

Слушним буде встановлення кримінальної відповідальності за готування до розбою ч.1 ст. 187 КК України. Даний злочин за ступнем суспільної небезпечності є вищим в порівнянні з іншими злочинами проти власності. Тому попередження його вчинення на стадії готування буде своєчасним.

Висновки. На підставі наведеного можна зробити такі висновки. Встановлення кримінальної відповідальності за готування до злочину в конкретній статті Особливої частини КК України є

цілком логічним та допустимим. Такий підхід перш за все забезпечить більш об'єктивний правозастосовчий процес, зокрема в питаннях кваліфікації злочинів та призначення покарання, оскільки таким чином буде усунуто проблему визначення конкретної санкції та її застосування. У цих випадках досить важливою є чіткість визначення конкретної санкції, а ст. 68. КК України дає узагальнене формулювання для застосування, зважаючи на наявність альтернативних покарань.

Література :

1. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2006. 693 с
2. Дякур М. Д. Поняття, ознаки та аналіз складу замаху на злочин. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2006. С. 115–118.
3. Данилюк Т. М. Теоретико-прикладні проблеми встановлення моменту закінчення злочину: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2009. 201 с.
4. Бурдін В. М. Стадії вчинення злочину (кримінально-правове дослідження): монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013. 304 с.
5. Кузнцова Н. Ф. Ответственность за приготовление к преступлению и покушение на преступление по советскому уголовному праву. М.: Изд-во Моск. у-та, 1958. 204 с.
6. Фріс П. Л. Питання кримінального права в контексті кримінально-правової політики. Право України. 2010. № 9. С. 73–80.
7. Zoll A., Wrobel W. Polskie prawo karne (czesc ogolna). Krakow: Wydawnictwo Znak, 2010. 606 s.
8. Маслак Н. В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину: монографія. Х.: Право, 2010. 232 с.
9. Козлов А. П. Учение о стадиях преступления: монография. СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. 353 с.
10. Malecki M. Funkcje ustawowej definicji przygotowania do przestepstwa. Zary problematyki. Nowa kodyfikacja prawa karnego. Tom XXX. Wroclaw, 2013. S. 55–72.
11. Антонюк Н. О. Усічений склад злочину: необхідна юридична конструкція чи міф? Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2014. № 11. Т. 2. С. 87–89. URL: <http://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua>
12. Хавронюк М. І. Покарання за готування до злочину і замах на злочин: парадокси національного кримінального кодексу, особливо у порівнянні з іноземними. URL: www.Zakonoprojekt.org.ua
13. Ухвала Апеляційного суду Тернопільської області від 14 березня 2017 р. Справа № 725/5412/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/65342648>
14. Ухвала Апеляційного суду Київської області від 4 квітня 2016 р. Справа № 372/988/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/57041105>